

Ανάπτυξη και Επενδύσεις στην Ελλάδα

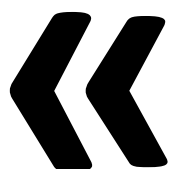

Τάσος Μπαγκέρης

Μέλος ΑΛΛΗΛΟΝ • [LinkedIn](#)

Key ideas:

- 1) Διαφαίνεται από βασικούς οικονομικούς δείκτες και από το εγκεκριμένο **Ελληνικό Εθνικό Πρόγραμμα Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»**, ότι οδεύουμε σε μια αλλαγή του οικονομικού κλίματος, η οποία είναι το πρώτο βήμα για την **ανάπτυξη** και τις **επενδύσεις**
- 2) Όσοι θέλουν, ενδιαφέρονται και προγραμματίζουν να κάνουν σοβαρές παραγωγικές επενδύσεις αποφασίζουν το **«Πότε & Πού»** θα τις κάνουν βάση των Μακρό & Μικρό οικονομικών δεδομένων και όχι βάση με το **«πόσα λεφτά θα τους δώσουν»**
- 3) Στην ελληνική κυβέρνηση έγκειται να μεταλλάξει τα συσσωρευμένα διαχρονικά «κακώς κείμενα» του ελληνικού περιβάλλοντος και να δημιουργήσει συνθήκες **«κράτους δικαίου»**

Ανάπτυξη» και **«Επενδύσεις»** είναι σήμερα οι δύο κυρίαρχες και χιλιοειπωμένες λέξεις στην Ελλάδα

της κρίσης ή καλύτερα είναι δύο από τους διακαείς πόθους. Αποτελούν τα οχήματα για να αντιστρέψουμε τα κακώς κείμενα και να επιστρέψουμε σε οικονομική και κοινωνική πρόοδο και ευημερία.

Πράγματι, μετά από δέκα συν δύο χρόνια μνημονίων συνεχούς και σκληρής λιτότητας, που αποκορύφωσε την οικονομική και κοινωνική κρίση, και παρά την έλευση της λαίλαπας της Covid-19, που άλλαξε τα πάντα, διαφαίνεται από βασικούς οικονομικούς δείκτες και από το «Ελλάδα 2.0» ότι οδεύουμε σε μια αλλαγή του οικονομικού κλίματος, η οποία είναι το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Το Ελληνικό Εθνικό Πρόγραμμα Ανάκαμψης και

Ανθεκτικότητας, «Ελλάδα 2.0», εγκρίθηκε πρώτο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Περιλαμβάνει 68 μεταρρυθμίσεις και 106 επενδύσεις σε τέσσερις πυλώνες της Ελλάδας:

- (1) Πράσινη μετάβαση
- (2) Ψηφιακό μετασχηματισμό
- (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή (υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία)
- (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός.

Για την υλοποίησή του η Ελλάδα χρησιμοποιεί 17,8 δισ. ευρώ από κοινοτικές επιδοτήσεις και 12,7 δισ. ευρώ από δάνεια.

Αναμένεται να διοχετεύσει 31,163 δισ. ευρώ στην ελληνική οικονομία και ευελπιστεί να κινητοποιήσει 60 δισ. επενδύσεων για να την ενίσχυση του ΑΕΠ κατά 6,9 ποσοστιαίες μονάδες και την δημιουργία 180.000-200.000 θέσεων εργασίας έως το 2026 (το πλήρες Σχέδιο - Ελλάδα 2.0 υπάρχει στην ιστοσελίδα <https://greece20.gov.gr>). Εκτιμάται ότι η ανεργία θα υποχωρήσει από 16,3% το 2020 στο 15,9% το 2021

και στο 14,2% το 2022.

Σύμφωνα με την [Τράπεζα της Ελλάδας](#):

Σε μια ευνοϊκή διεθνή συγκυρία το 2021 το παγκόσμιο ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 5,9% (λόγω της επανεκκίνησης των οικονομιών) και κατά 4,9% το 2022, έναντι πτώσης 3,9% το 2020.

Το ΑΕΠ της Ευρωζώνης αναμένεται να αυξηθεί κατά 5,1% το 2021 και κατά 4,2% το 2022, στηριζόμενο στο Μέσο Ανάκαμψης [NextGenerationEU](#), την ιδιωτική κατανάλωση, τις επενδύσεις και την εξωτερική ζήτηση. Ο πληθωρισμός αναμένεται να φθάσει στο 2,6% το 2021 και στο 3,2% το 2022, λόγω των αυξήσεων στην ενέργεια και πρώτες ύλες. Η άνοδος του πληθωρισμού εκτιμάται ότι θα είναι πρόσκαιρη. Κάτι το οποίο μοιάζει σχεδόν ανέφικτο. Ωστόσο, ένας τέτοιος πληθωρισμός είναι μάλλον υγιής σε μια οικονομία που διέπεται από την αρχή της παρατεταμένης λιτότητας.

Η ελληνική οικονομία ανάκαμψε, ιδίως το 2^ο και 3^ο τρίμηνο σημείωσε σημαντική άνοδο, με αποτέλεσμα το εννεάμηνο του 2021 να παρουσιάζει αύξηση κατά 9,5% του ΑΕΠ και να εκτιμάται ότι το 2021 θα κλείσει με άνοδο άνω του 8%. Ίσως μάλιστα πλησιάσει το πραγματικό επίπεδο του 2019. Το 2022 εκτιμάται ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ θα ανέλθει στο 5,0% και το 2023 στο 3,9%. Όμως το πρωτογενές έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης

προβλέπεται να κλείσει στο 7,3% του ΑΕΠ το 2021 λόγω των μέτρων περιορισμού των επιπτώσεων της πανδημίας, το ίδιο και το 2022.

Ο τουρισμός και οι εξαγωγές ανακάμπτουν, θα αυξηθούν 14,1% το 2021 και 11,1% το ερχόμενο έτος μετά την πτώση 21,5% του 2020.

Όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι:

Η Ελλάδα έχει χάσει πάνω από το 30% του ΑΕΠ της την τελευταία δωδεκαετία και είναι η μεγαλύτερη μείωση που έχει υποστεί ευρωπαϊκή χώρα σε καιρό ειρήνης.

Από 242 δισ. που ήταν το 2008 έπεσε στα 165,2 δισ. το 2020 λόγω της συνεχούς ύφεσης, της λιτότητας των μνημονίων και της τωρινής πανδημίας. Μόνο το 2019 μπόρεσε να το αυξήσει στα 183,3 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με τον [Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους](#), η Ελλάδα με το πάντα ελλειμματικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης κατόρθωσε για πρώτη φορά το 2016 να το μετατρέψει σε πλεονασματικό και σε ποσοστό 0,5% του ΑΕΠ της, με το πρωτογενές πλεόνασμα να φθάνει στο 3,5% του ΑΕΠ. Από τότε και οι δύο δείκτες κινήθηκαν ανοδικά φθάνοντας το 2019 αντιστοίχως σε 1,1% και 4,1% του ΑΕΠ. Ενώ το 2020, με τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας, έχουμε πάλι ελλειμματικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης στο 10,1% του ΑΕΠ και το αρνητικό πρωτογενές έλλειμμα αγγίζει στο 7,1% του ΑΕΠ.

Το Χρέος της Γενικής Κυβέρνησης από 109,4 δισ. το 2008 (110% του ΑΕΠ) διαμορφώνεται με την αναθεώρηση του 2009 στο 126,8% του ΑΕΠ. Ενώ στις 30/09/2021 είχε εκτοξευτεί στα 386,8 δισ. ευρώ, δηλαδή στο 206,3% του ΑΕΠ. Και

αμέσως μετά την Covid-19 εποχή θα αρχίσουν οι συζητήσεις – πιέσεις για την δημοσιονομική εναρμόνιση και με ότι αυτό συνεπάγεται. Γιατί η Τρόικα μπορεί να έφυγε όμως οι νόμοι των μνημονίων παραμένουν.

Σύμφωνα με την [Ελληνική Στατιστική Αρχή](#) το 2020 οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου στην Ελλάδα έπεσαν στο χαμηλότερο ποσό των 19,3 εκατ. ευρώ (11,7% του ΑΕΠ) από το 2000. Ωστόσο, το πρώτο εννεάμηνο του 2021 υπάρχει αναστροφή και οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξάνονται κατά 20% έναντι του εννεάμηνου του 2020. Ο μέσος ετήσιος όρος την περίοδο 2016 έως και το 2020 μειώθηκε στον χαμηλότερο της εικοσαετίας σε 19,7 εκατ. έναντι των 23 εκατ. της περιόδου 2011 έως και το 2015 και των 50,6 εκατ. ευρώ της περιόδου 2000 – 2010. Αξίζει να τονίσουμε ότι το μεγαλύτερο ύψος επενδύσεων που είχαμε ποτέ στην Ελλάδα σημειώθηκε (τις καλές εποχές) το 2007 με 65 δις ευρώ (25,9% του ΑΕΠ) και το μισό ποσοστό (47%) αφορούσε σε κατασκευές. Αν θεωρήσουμε ότι οι μέσες αποσβέσεις παγίων τα τελευταία χρόνια κυμαίνονται σε περίπου 35 δις. ετησίως, τότε απαιτούνται ισόποσες επενδύσεις παγίων για την αντικατάσταση μόνο του υπάρχοντος παγίου κεφαλαίου. Η περαιτέρω αύξησή τους σηματοδοτεί την ανάπτυξη με αύξηση παραγωγικότητας – ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής ευημερίας. Πρακτικά, όταν έχουμε ετήσιες επενδύσεις 22% του ΑΕΠ, μπορούμε να έχουμε ρυθμό ανάπτυξης στο 4%¹.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα παρά το ότι τείνει να σταθεροποιηθεί, ή και να αλλάξει φιλοσοφία, αδρανεί και αδυνατεί να υπηρετήσει την Ελληνική αγορά και τις επενδύσεις.

Η Ελλάδα παραμένει η πιο δύσκολη χώρα στην Ευρώπη για νέους επιχειρηματίες και για την έναρξη επιχείρησης. Η πρόσφατη έκθεση «[Doing Business](#)» της [Παγκόσμιας](#)

[Τράπεζας](#) δίνει σκόρ DB 67,4 το 2019 και DB 68,4 το 2020, της κλίμακας 0 έως 100 και την κατατάσσει στην προτελευταία θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την Μάλτα στην τελευταία θέση με σκόρ DB 65,0 το 2019 και DB 66,1 το 2020.

Στο Ελληνικό Κράτος, τον Δημόσιο Τομέα με την ευρύτερη μορφή του και τη Δικαιοσύνη, παρά το ότι έχουν γίνει πολλά και σημαντικά βήματα προς την σωστή κατεύθυνση (μείωση φορολογίας, Ελληνική Τράπεζα Επενδύσεων, ηλεκτρονική διακυβέρνηση κτλ) τα «κακώς κείμενα» συνεχίζουν να υπάρχουν και να αποτελούν πραγματικό κίνδυνο για επενδύσεις και ανάπτυξη.

Η Ελλάδα των 11 εκατ. κατοίκων είναι μια μικρή αγορά με γηραίο πληθυσμό. Το Δημογραφικό πρόβλημα διογκώνεται. 500.000 νέοι επιστήμονες/τεχνοκράτες έχουν εγκαταλείψει την Ελλάδα και εργάζονται στο εξωτερικό. Ταυτόχρονα, η λαθρομετανάστευση παραμένει υπαρκτό πρόβλημα. Η άμεση επιστροφή του ελληνικού επιστημό-τεχνικού δυναμικού είναι αναγκαία όπως και η στήριξη της οικογένειας για την εξισορρόπηση του δημογραφικού.

Η Ελλάδα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της μεσαίας τάξης τείνει να γίνει Ελλάδα των ολιγοπωλίων, των καρτέλ, των μονοπωλίων και των μεγάλων ανισοτήτων.

Η διαχρονική στρατηγική προσέλκυσης Ιδιωτικών Επενδύσεων από Έλληνες (ΑΕΕ/DDI) και Ξένους (ΑΞΕ/FDI) επενδυτές έχει στηριχτεί πρωτίστως στην παροχή «Χρηματικών Κινήτρων». Με αποτέλεσμα το κράτος να πληρώνει ιδιωτικές επενδύσεις που ούτως ή άλλως θα γινόταν, να προσελκύει ευκαιριακούς επενδυτές, να εξυπηρετεί ημετέρους και να πληρώνει μη

βιώσιμες επενδύσεις (που διαφορετικά δεν υπήρχε περίπτωση να γίνουν). Παράλληλα, να κρατά ένα δαιδαλώδες ρυθμιστικό/γραφειοκρατικό/λατροτυπικό πλαίσιο με στόχο να κατευθύνει & να ελέγχει τα πάντα και τους πάντες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Καθημερινής & του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων στους προηγούμενους αναπτυξιακούς νόμους (ν. 2601/1998, 3299/2004 & 3908/2011) υπήχθησαν 14.851 επενδύσεις με συνολικό ύψος 32 δισ. ευρώ εκ των οποίων επιδοτήσεις 12,5 δισ. Αξίζει να ερωτηθούμε τι απέγιναν και τι απέδωσαν οι ιδιωτικές επενδύσεις που έγιναν με «λεφτά» του κράτους και των φορολογουμένων τα τελευταία χρόνια. Όπως και οι επενδύσεις του τελευταίου ν. 4399/2016. Μάλλον δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα...

Με τις σκέψεις ότι:

Το οικονομικό-πολιτικό-νομικό-τεχνολογικό-φυσικό και επιχειρηματικό περιβάλλον μαζί με την ασφάλεια της επένδυσης και την δυνατότητα της άμεσης ολοκλήρωσή της καθορίζουν την ελκυστικότητα της χώρας για τις Επενδύσεις.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις σήμερα παρά ποτέ άλλοτε βασίζονται στην σύγκριση της ωφέλειας & του κέρδους που προσδοκά (ο επενδυτής) από την επένδυση με το τρέχον εναλλακτικό όφελος/κέρδος/απόδοση του χρηματικού κεφαλαίου στη διεθνή αγορά. Σήμερα περισσότερο από ποτέ οι επενδυτές έχουν πολλαπλάσιες εναλλακτικές επιλογές-ευκαιρίες. Ο ανταγωνισμός των κρατών για την εξασφάλιση επενδύσεων είναι σκληρός.

Η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι όσοι θέλουν, ενδιαφέρονται και προγραμματίζουν να κάνουν σοβαρές παραγωγικές επενδύσεις αποφασίζουν το «Πότε & Πού» θα τις κάνουν βάση των Μακρό & Μικρό οικονομικών δεδομένων και όχι βάση με το

«πόσα λεφτά θα τους δώσουν».

Όταν οι επενδυτές/επιχειρήσεις έχουν υγιή σχέδια, εμπιστοσύνη και έχουν πρόσβαση κατ' αρχάς σε φιλικό περιβάλλον με ευέλικτες μορφές χρηματοδότησης (σε όλα τα στάδια και σε βάθος χρόνου) χαμηλού κόστους και κατά δεύτερον σε συνεχή βοήθεια με υποδομές, τεχνογνωσία/έρευνα, συνέργεια, μάρκετινγκ, αγορές και δημόσιες προμήθειες, δεν χρειάζονται ούτε προσβλέπουν σε χρηματικά κίνητρα.

Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις και οι ΜΜΕ αποτελούν τον μοχλό ανάπτυξης, δημιουργούν άμεσα νέες θέσεις εργασίας και πραγματοποιούν γρήγορα επενδύσεις, όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν.

Οι πολύ μεγάλες επενδύσεις απαιτούν δημόσιες συμφωνίες ή και συμμετοχή δημοσίων-ιδιωτικών φορέων, έρχονται όταν η οικονομία είναι δυνατή ή και σε ειδικές περιπτώσεις διακρατικές συμφωνίες και είναι χρονοβόρες.

Τολμούμε να πούμε ότι για να πετύχουμε μια σταθερή βιώσιμη αειφόρο οικονομική ανάπτυξη με κοινωνική ευημερία, ίσως η κατάργηση των **«Χρηματικών Κινήτρων»** για όλες τις επενδύσεις και η αντικατάστασή τους με ένα διαφορετικής φιλοσοφίας & πρακτικής, φιλικό **«Μίγμα Κινήτρων»** (μπορούμε να τα αναλύσουμε σε άλλο άρθρο) να είναι προς την σωστή κατεύθυνση. Η αποδέσμευση και ελευθέρωση, από όλα τα Προγράμματα, των κεφαλαίων που είναι για την διάθεση των «χρηματικών κινήτρων» είναι αρκετά και μπορούν, με χρηστή και δημιουργική χρήση, γρήγορα να χρηματοδοτήσουν την δημιουργία των **Νέων Εργαλείων Προσέλκυσης Επενδύσεων** (ευέλικτα χρηματοδοτικά Μέσα - Fund / φορολογικά-εργασιακά-ασφαλιστικά/υποδομές/τεχνογνωσία/έρευνα-brain gain/αγορές-εξαγωγές/κλαδικό μάρκετινγκ-branding, κτλ), ως και τις

δημόσιες επενδύσεις στους νευραλγικούς τομείς της παιδείας – έρευνας - υγείας κτλ.

Καθόλου εύκολη δουλειά. Όμως εμείς οι Έλληνες διακρινόμαστε στα δύσκολα!

Η Ελλάδα παρά την παρατεταμένη κρίση και τα πολλαπλά προβλήματα είναι μια προικισμένη χώρα με ανεξάντλητο ανθρώπινο, πολιτισμικό, γεω-στρατηγικό, γεωφυσικό, υλικό & πνευματικό πλούτο και δυναμισμό. Έχει πετύχει πολλά. Πάντα κατορθώνει να τα βγάξει πέρα.

¹ Μελέτη «Από την ύφεση στην ανάκαμψη: Πολιτικές διευκόλυνσης επενδύσεων» της PwC (Απρίλιος 2018) <https://www.pwc.com/gr/en/publications/greek-thought-leadership/from-recession-to-recovery.pdf>

Στην ελληνική κυβέρνηση έγκειται σήμερα να πάρει και να εφαρμόσει δύσκολες αποφάσεις. Δεν έχει να φοβηθεί τίποτα και κανένα. Απαιτείται να μεταλλάξει τα συσσωρευμένα διαχρονικά «κακώς κείμενα» του ελληνικού περιβάλλοντος και να δημιουργήσει συνθήκες «**κράτους δικαίου**».

Και τελικά να αποφασίσει, τι είδους Ανάπτυξη Θέλουμε.

Θέλουμε ανάπτυξη «στην οποία οι αριθμοί των οικονομικών δεικτών θα ευημερούν και ο ελληνικός λαός θα λιμοκτονεί» ή θέλουμε «ανάπτυξη με ανθρώπινο πρόσωπο»;

Θέλουμε μια ανάπτυξη στην οποία η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη πρέπει να είναι βασικό θέμα και σκοπός της Κυβέρνησης και του Κράτους για να πετύχει την Ευημερία (και όχι την αριθμητική ευμάρεια) του ελληνικού λαού. Επιβάλλεται να είναι ταυτόχρονη και σε αλληλεξάρτηση, ώστε να επιτυγχάνεται ο αντικειμενικός σκοπός της σταθερής και συνεχούς ανόδου του βιοτικού επιπέδου του λαού μας, με ταυτόχρονη δίκαιη κατανομή του αυξημένου εισοδήματος. Η οικονομική μεγέθυνση και οι επενδύσεις να στοχεύουν στην ορθολογικότερη λειτουργία των μηχανισμών της οικονομίας ώστε να επιτύχουμε την πλήρη απασχόληση και την οικονομική σταθερότητα.